

Sök och plock

sodra.com/granbarkborre

Skydda skogen och rädda virkesvärdet

Sök och plock är en metod i kampen mot granbarkborren. För att vara effektiv måste den dock utföras inom en relativt kort period. Genom att tidigt efter insektens svärmning leta upp, avverka och transportera bort angripna träd från skogen kan ett stort antal insekter oskadliggöras och närliggande skog skyddas mot angrepp. Metoden används också för att rädda det ekonomiska värdet på det angripna virket. Ju snabbare efter angreppet man avverkar desto större del av värdet kan man rädda.

Ingångshål med kådflöde är de första tecknen på att trädet är angripet av granbarkborre.

Borrmjöl på grenar och i barksprickor kommer från granbarkborrens angrepp.

Borrmjålet från angreppen hamnar i stor utsträckning vid stambasen.

Granbarkborren börjar svärma på våren när temperaturen är omkring 20 grader.

Sök och plock sommar

VÅRSVÄRMNING

Granbarkborren svärmar på våren när lufttemperaturen är omkring 20 grader, oftast i slutet av april eller början av maj. Den gör ingångshål i barken på granen för att lägga sina ägg i innerbarken. Följ svärmningsövervakning på sodra.com eller på skogsstyrelsen.se för att veta när svärmningen startar i ditt område.

Sök efter angrepp här:

- Områden där du tidigare har haft angrepp.
- Beståndskanter.
- Färska vindfällan.
- Äldre granskog.

Hitta angrepp genom att identifiera:

- Ingångshål på stammen från cirka 1,5 meters höjd och uppåt. Hålen är cirka 1,5-2 mm i diameter och görs i kanten av barkflagor.
- Brunt bormjöl på barken, i barksprickor, på grenar och vid stambasen.
- Kåda som rinner från ingångshålet och ner på stammen.
- Gröna barr vid stambas och under skadade träd.
- Färgförändringar i barren från och med mitten av juni.

Tidpunkten

När skadan från vårssvärmningen är identifierad gäller det att agera snabbt för att få bort granbarkborrarna medan de ännu är kvar under barken. Från det att vårssvärmningen börjar tar det beroende på väderlek 7-8 veckor, eller ibland längre tid, innan den nya generationen granbarkborrar lämnar träden. Så ju snabbare du avverkar angripna träd desto bättre. För att även få bort föräldragenerationen behöver du agera inom cirka 3 veckor från det att svärmningen börjar.

Efter 1 juli kan du fortfarande rädda värdet på det angripna virket, men skogsskyddsnyttan är begränsad.

Virket

Granbarkborren har med sig en blånadssvamp in i trädet som efter några veckor missfärgar veden. Men så länge blånaden är ytlig är skadan på virket begränsad.

Södra har ett särskilt granbarkborresortiment, 1600 Specialmassaved. Reglerna för sortimentet varierar över tid, men läs om principerna på sidan 8 i den här broschyren. För aktuella regler, besök sodra.com eller kontakta din skogsinspektör.

SOMMARSVÄRMNING

Om vädret blir gynnsamt för granbarkborren hinner den nya generationen insekter svärma, vanligtvis tidigast från månadsskiftet juni/juli. Denna svärmning kan hålla på fram till september. Blir sommaren sval blir sommar-svärmningen liten eller uteblir helt.

Sök efter angrepp på ungefär samma ställen som vid vårssvärmningen:

- Områden där du tidigare har haft angrepp.
- Beståndskanter.
- Äldre granskog.
- Närheten av vindfällan som inte upparbetats.

Observera att angrepp nu även kan vara spridda i andra bestånd än tidigare och inte bara i beståndskanter!

Hitta angrepp genom att identifiera:

- Ingångshål en bra bit upp på stammen, vilket gör dem mycket svåra att se.
- Brunt bormjöl på barken – vid denna svärmning sker ofta angrepp högre upp i trädet och det är inte ovanligt att du hittar bormjölet i spindelnät och på grenar längre ner på stammen.
- Kådflöde vid ingångshålen, kan ses som fläckar en bit upp på stammen.
- Fällda gröna barr på marken under trädet.
- Barkflagor och mindre barkbitar borthackade av hackspettar.

Tidpunkten

Precis som vid vårssvärmningen gäller det att vara snabb för att skydda den närliggande skogen från angrepp. Insekterna kan nämligen fortfarande lämna träden för att övervintra i marken. Ju senare på säsongen som angreppen sker desto större är sannolikheten att de övervintrar i barken.

Virket

Granbarkborren har med sig en blånadssvamp in i trädet som efter några veckor missfärgar veden. Men så länge blånaden är ytlig är skadan på virket begränsad.

Södra har ett särskilt granbarkborresortiment, 1600 Specialmassaved. Reglerna för sortimentet varierar över tid, men läs om principerna på sidan 8 i den här broschyren. För aktuella regler, besök sodra.com eller kontakta din skogsinspektör.

Ta alltid kontakt med Södra för kontrakt och aktuella villkor innan du påbörjar avverkning av skadad skog.

Sök och plock vinter

När granbarkborren har gått i vintervila, vanligtvis i september, finns det fortfarande anledning att arbeta med sök och plock-metoden eftersom ungefär hälften av insekterna övervintrar i träden (resten övervintrar i marken). Metoden har en skogsskyddsnytta fram till nästa års vårsvärmning, då insekterna lämnar trädet de övervintrat i.

Sök efter angrepp:

- Där du hade eventuella sensommarangrepp.

Hitta angrepp genom att identifiera:

- Träd med bruna barr.
- Träd som tappat barr och där mycket gröna barr ligger på marken.
- Träd med helt gröna barr men vars bark börjar lossna högt upp på stammen, ibland på grund av hackspettsangrepp.

Tidpunkten

Granbarkborrarna stannar kvar i dessa angripna träd fram till nästa års vårsvärmning. Läget är därmed inte akut ur en skogsskyddsaspekt och du har fram till och med mars på dig att avverka och transportera träden från skogen. Men ju snabbare du får bort virket ur skogen desto större virkesvärde kan du rädda (se under rubriken "Virket").

Virket

Blånadssvamp finns även i detta virke och missfärgar veden allt mer vart efter tiden går. Så länge blånaden är yttlig är skadan på virket begränsad.

Under höst och vinter finns det risk för att de angripna träden drabbas av lagringsröta, som är en allvarigare

defekt än blånad och som i hög grad påverkar virkesvärdet. Lagringsrötan växer så länge temperaturen överstiger 0 grader.

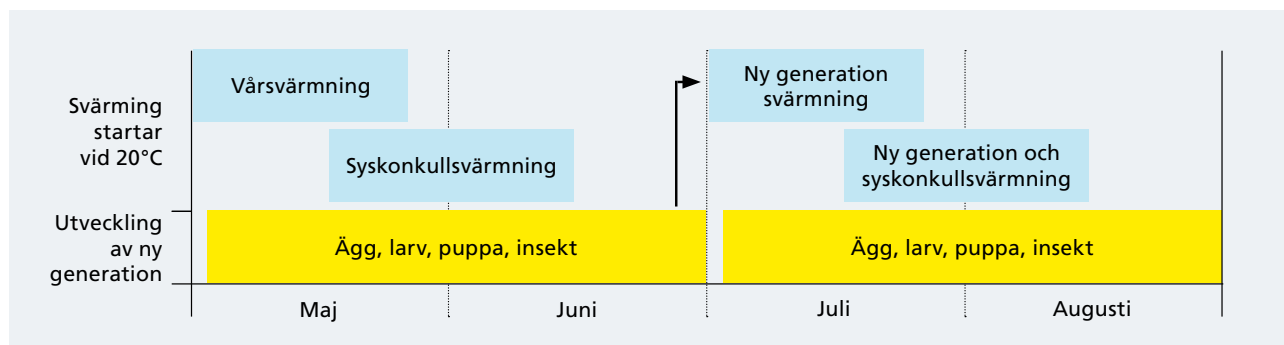
Läs mer om blånad och lagringsröta under rubriken "Södras granbarkborresortiment". För aktuell apteringsinformation, besök sodra.com eller kontakta din skogsinspektör.

Ta alltid kontakt med Södra för kontrakt och aktuella villkor innan du påbörjar avverkning av skadad skog.

Träd som angreps sent på säsongen avverkas under vintern för största möjliga skogsskyddsnytta.

Granbarkborrens svärmning och utvecklingsstadier

Översikt av skadeangrepp

Så här identifierar du skador:

Mars – April

Träd som angreps sent föregående sommar gulnar och dör.

April – Maj

Spår efter vårsvärmning i form av bormjöl, kådrinning och borrhål.

Juni

Träd som angreps i vårsvärmning gulnar och dör.

Juli

Spår efter andra generationens svärmning i form av bormjöl, kådrinning och borrhål. Ofta sker skadorna högre upp på stammarna.

Augusti – September

Gröna träd med barkfall.

Oktober

Träd med angrepp fortsätter att uppvisa skador. Avstannar efter oktober.

Vintern

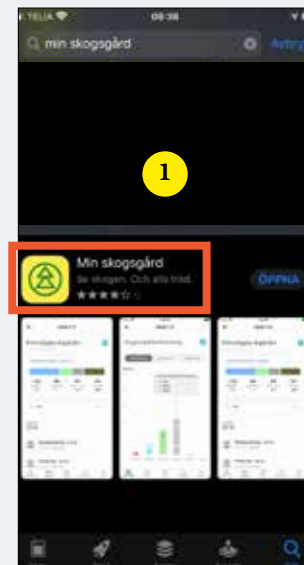
Hackspettar söker föda i angripna träd.

Grönt visar skador och rött svärmning.

Så här använder du appen Min skogsgård för att registrera granbarkborreangrepp

SÅ HÄR GÖR DU STEG FÖR STEG

1. Ladda ner appen "Min skogsgård".
2. För att riskkartan ska visas väljer du lagret "Barkborrerisk".
3. Leta efter angripna träd enligt "Sök och plock".
4. Märk ut skadade träd med sprejfärg eller snitselband.
5. I kartan i appen klickar du på "+" uppe till höger och väljer "Insektsskada".
6. Fyll i antal skadade träd, huvudsakligt trädslag och skogstyp. Tryck "Spara".
7. Under fliken "På gång" klickar du på "Aktuella skogsskador".
8. Här kan du se alla dina aktuella skogsskador. Klicka på "Hantera".
9. Markera och klicka sedan "Skicka" för att skicka till skogsinspektör.

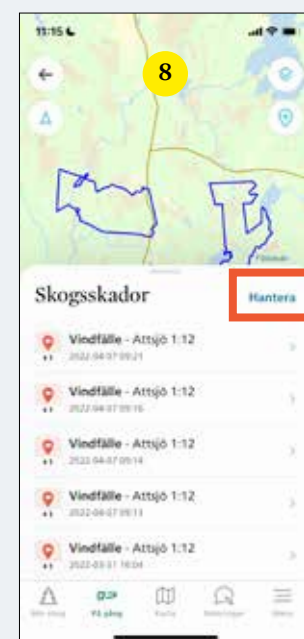
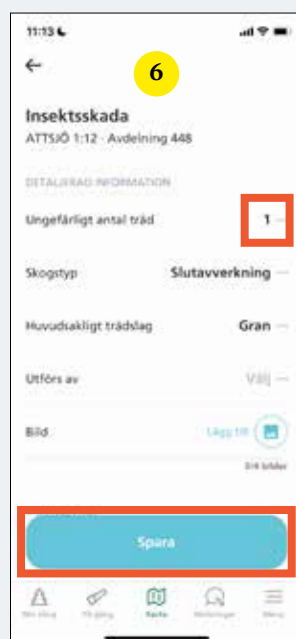
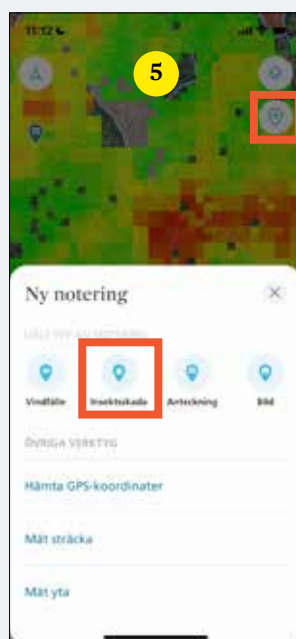
Vi uppmanar i första hand till självverksamhet! Tänk på att du behöver ett leveransvirkeskontrakt. Samverka gärna med dina grannar. Är du inte självverksam eller har omfattande skador på din fastighet behöver du ett kontrakt på avverkningsuppdrag. Kontakta din skogsinspektör!

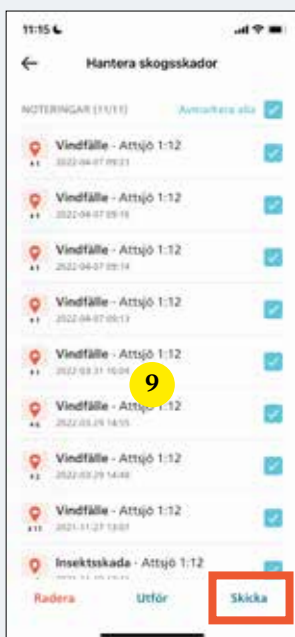
SÖK OCH PLOCK

Du hittar granbarkborreangripna träd genom att identifiera:

- Brunt bormjöl på barken, i barksprickor, på grenar och vid stambasen.
- Kåda som rinner från ingångshål.
- Fällda gröna barr vid stambas och på marken under trädet.
- Färgförändringar i barren.
- Bark som börjar lossna högt upp på stammen.

3

Ta hand om skadade träd på säkert sätt

Fällning av granbarkborreskadade träd utförs som vid en vanlig avverkning. Men tänk noga efter innan, för olycksrisken är större. Här följer några orsaker till ökad risk:

TORRTRÄD

Träd som tidigare angripits av barkborrar har blivit torrträd och är därmed extra sköra. Fäll alltid träd med svag ved i den lättaste fällriktningen. Tänk på att torr ved är som knäckebröd.

DÖDA TRÄD

Var observant på döda träd som ska stå kvar som naturvård. Om du skulle fälla på ett sådant träd kan det knäckas och falla rakt mot dig. Måste du fälla i riktning mot ett torrträd, börja med att ta ner torrträdet och låt det ligga kvar på marken.

LÄTTA TRÄD

Barkborreskadade träd är lätta och fastnar lätt i andra träd. Står skadade träd inne i ett bestånd kan det vara

en god idé att ta ner ett friskt träd för att skapa utrymme för det skadade trädet att falla fritt till marken.

VINDEN

Risken är stor att vinden tar tag i trädet, så arbeta alltid i vindens riktning.

BRYTMÅNEN

Håll dig till rekommenderad brytmån, den får inte vara för bred.

ANVÄND INTE KIL

Undvik att knacka med kil om du ska fälla ett träd som är dött sedan länge. Det skapar vibrationer i stammen så att den bryts och faller ner på dig. Fäll ett sådant träd i den riktning det själv vill falla med lång tunn brytmån och lägg handen på.

Södras granbarkborresortiment

Södra har ett särskilt sortiment för granbarkborreskadat virke. Reglerna ser i stora drag ut så här:

SPECIALMASSAVED BARKBORRE, 1600

- Barkborreved (sågbar andel 18+).
- Sortimentet avser samleverans av tall- eller granvirke, barrmassaved och sågtimmer levereras i blandning. Volymandelen stockar med minsta diameter 18 cm ub, fri från lagringsröta och insekthål i veden, max 5 procent skogsröta samt max 120 cm utbytesförlust, betalas med det högre priset för barkborreved.
- För övrigt gäller samma kvalitetskrav, tillredningsbestämmelser, längd och diametermått som vanlig barrmassaved.
- Dock tillåts barkborreskadade helt torra stockar med stockblånad avverkade av ej levande träd utan begränsning.
- Observera att maximalt tillåten lagringsröta är 10 procent av ändytearean.
- Träd som varit döda längre än ett år lämnas kvar på avverkningen som naturvård, i dessa stammar lever nyttoinsekter som till viss del bekämpar granbarkborrar. Kännetecknen på dessa stammar är större insekthål (stekelhål) vid roten på träden, helt barkfallna, breda torksprickor i mantelytan och kraftigt utvecklad lagringsröta.

För aktuella regler besök [sodra.com](https://www.sodra.com) eller kontakta din skogsinspektör.

Spara död ved

När du avverkar granbarkborreskadade träd, lämna kvar träd vars bark redan har ramlat av. De utgör ingen fara för skogsskyddet utan kommer att gynna naturvården i beståndet. I den döda veden lever bland annat andra nyttoinsekter som till viss del bekämpar granbarkborren. Kännetecknen på dessa träd är större insekthål (stekelhål) vid roten på träden, att de är helt barkfallna, har torksprickor och kraftigt utvecklad lagringsröta.

0 procent lagringsröta men en del stockblånad. Leveransgill i 1600.

7 procent lagringsröta och stockblånad. Leveransgill i 1600.

15 procent lagringsröta och mindre andel stockblånad. Ej leveransgill i 1600, Bränsleved.

Död ved äldre än 1 år lämnas som naturvård.